

Een blik op het podium. In het midden voorzitter Habgood

Het afschrikkingsdenken werd daardoor steeds wankeler. Toen de discussie over de Noord-Zuidproblematiek over z'n hoogtepunt heen was, kwam deze vraag opnieuw op. Simon: „In ons land, de Bondsrepubliek, gebeurde dat zo'n beetje vorig jaar, op gang gebracht door het dubbelbesluit van de NAVO. Dit besluit ging de kant op van wederom een stap tot versterking van de wapenwedloop, zonder dat we van de noodzaak werden overtuigd.”

„Gaaf u nu maar weg”

Aanvankelijk werd het dubbelbesluit niet heftig bestreden in Duitsland. De meeste Duitsers hoorden iets redelijks doorklinken in het argument voor het dubbelbesluit: „Als de Russen verder vernieuwen, zullen wij ook nieuwe kernwapens plaatsen. Doen ze dat niet, dan openen wij besprekingen die plaatsing onzerzijds ongedaan kan maken”.

Simon: „Dat werd in brede kring aanvaard. Er leefde hooft dat het zo zou gaan. Carter was toen nog president en men was overtuigd dat hij ook werkelijk zou praten met de Russen. Daarover was amper strijd.”

Maar toen kwam Reagan aan de macht. Er klonken nieuwe en tegelijkertijd verwarrende tonen uit het Witte Huis: het gaat niet langer meer om évenwicht maar om overwicht, om een leidende rol voor Amerika. Aan Russische zijde ontstond het vraagstuk Afghanistan.

De indruk werd gevestigd dat de supermachten zich niet tevreden stelden met het naast elkaar leven, maar elkaar wilden overwinnen. Tegelijkertijd kreeg de leer van de „beperkte” oorlog duidelijker trekken. Men ging het gevaar inzien van deze theorie, als hij niet mocht kloppen.

Dát alles leidde tot een nieuwe protestbeweging in Duitsland. Simon: „Het verschil met de jaren vijftig is dat hij nu door het grondvlak gedragen wordt. Daar kwam nog iets bijzonders bij: de volksmenigte werkt samen met vredesonderzoekers die het protest onderbouwen met wetenschappelijke gegevens”, aldus Helmut Simon.

Het is heel snel gegaan in Duitsland, vindt hij. „Vooral in protestantse kringen sloeg de vredesbeweging meteen aan, omdat hier al een protesttraditie uit de jaren vijftig bestond.”

Simon was voorzitter van de Duitse Kerkedag waarop enkele maanden terug als donderslag bij heldere hemel de gevreesde Hollanditis uitbrak. Simon moest aldaar een ontmoeting met defensie-minister Hans Apel op touw zetten. Simon: „Het ging heel dramatisch toe. Een zeker deel van het publiek wilde dat Apel in 't geheel niet kon spreken. 't Liep uit op een soort krachtproef voor de vredesbeweging: zou ze kunnen luisteren of is het een onderdrukkende beweging?”

Simon meent dat de vredesbeweging deze proef goed doorstond. Wél kwam het tot dramatische tonen: de politie bezette het podium. Simon slaagde erin de politie te laten verdwijnen en zo het groene licht van het publiek te verkrijgen.

Simon: „Ik zei tegen de politie: „Gaaf u nu maar weg, wij durven het risico aan het zelf op te knappen”. De politie heeft het geriskeerd en dat heeft de vredesbeweging een goede naam bezorgd. Daaruit bleek dat de vredesbeweging een ten diepste werkelijk vreedzame beweging was: hoewel negentig procent van de aanwezigen het niet met Apel eens was, vond bijna zestig procent dat hij toch z'n betoog moest kunnen afsteken. Samen met de aansluitende betoging in Hamburg vormde dit de eerste krachtproef voor de beweging.”

Kerk en oorlog

Hoe denkt Simon over *het ongeduld* dat bij veel christenen leeft om de bewapening nu écht te gaan aanpakken, en de wens daarin te worden gesteund door een uitspraak van de Kerk of de Wereldraad die aan duidelijkheid niets te wensen overlaat?

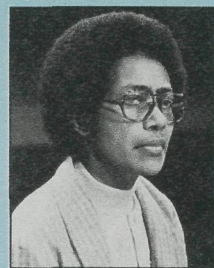
Simon: „U weet ongetwijfeld langs welke lijnen de kerkgeschiedenis zich heeft voltrokken. Eerst was de kerk tegen geweld en oorlog, toen ontstond het verbond van kerk en staat, van troon en altaar. Maar er zijn ook andere lijnen. Zo stelt Luther de vraag: kan een soldaat zalig worden? En hij maakt zich niet makkelijk van de vraag af.

Het konventionele denken in de kerk gaat er vanuit dat we in een door zonde en misdrijven getekende wereld leven en dat de staat zich daartegen moet kunnen verweren. Daaruit ontstond de leer van de rechtvaardige oorlog.

Dit alles is door de kernbewapening kwalitatief sterk veranderd, vooral na de Tweede Wereldoorlog. Weliswaar was de laatste konventionele oorlog ook verschrikkelijk, maar men kon er toch geen „nee” tegen zeggen, want Hitlers regiem was toch óók verschrikkelijk, zo werd geredeneerd. Dat maakte het moeilijk de oorlog zondermeer te verwerpen.

Pas de kwalitatieve omschakeling naar kernwapens bracht een scherpere bezinning in de Kerk op gang. En nu zijn er zelfs kerkelijke groepen die zeggen: kernwapens is de *status confessionis* gegeven, dat wil zeggen: iemands geloof moet óók blijken uit zijn verwerping tegen het gebruik van kernwapens. Kernwapens vormden het startsein om ook andere vormen van oorlog ter discussie te stellen, al is het veel moeilijker om daarin een even afwijzend standpunt in te nemen als ten opzichte van massavernietigingsmiddelen. Het is duidelijk dat die in ieder geval *niet* meer kunnen”, aldus dr. Simon.

De Evangelische Kerk heeft inmiddels een brochure uitgegeven die wat achterloopt op dergelijke

Mevrouw Siwatibau van de Fiji-eilanden pleitte in de hoorgroep voor het stopzetten van de proeven in de Stille Oceaan